

SÄKRA LEKPLATSER

VEM BÄR ANSVARET?

Ungefär 19 000 barn är offer för olyckor på lekplatser och skolor i Sverige varje år. Utöver de skador och det lidande som kan uppstå för den enskilde individen, där olyckan i värsta fall kan få en dödlig utgång, är det en rättslig angelägenhet vems ansvaret är när det är flera parter inblandade. En olycka kan leda till utdragna och ofta kostsamma rättsprocesser.

Här reder vi ut begreppen och visar på vilket juridiskt ansvar som följer med att äga en lekplats samt hur ansvarsförhållandet ser ut när hanteringen av lekplatsen läggs ut på en entreprenör.

Standard för utformning av lekplatser

År 1988 beslutades att ta fram Europeiska standarder för lekredskap i Sverige. Samtidigt tog Svenska standardiseringsorganet Byggnadsstandardiseringen fram förslag till standard avseende hur ett lekredskap skall vara konstruerat. Detta arbete ledde fram till anvisningar hur lekplatser skulle utformas och byggas men även underhållas så att risken för olycksfall skulle begränsas, vilket har samlats i Plan och Bygglagen.

De anvisningar som togs fram innebär att nya lekplatser som byggs måste hålla den så kallade Europa-standard. Det rekommenderas också att iordningställa gamla lekplatser till Europa-standard framför allt på de platser där barn anvisas att leka som exempelvis skolor och förskolor samt övriga lekplatser i offentlig miljö. Detta omfattar samtliga länder som ingår i Europa.

Europa-standard har en sträng syn på ansvar vid montering av lekredskap, liksom på anvisningar angående fortlöpande besiktningar och kontroller. Dessa kontroller omfattar såväl lekredskap samt de stötdämpande underlagen. Samtliga lekredskap måste innehålla information om:

- Minimiutrymme för säker användning.
- Krav på underlag och angivande av fri fallyta.
- Avsedd åldersgrupp för lekredskapet.
- Information om lekredskapet är avsett för inne eller utomhusbruk.
- Om särskild uppsikt krävs vid användandet.
- Intyg om överensstämmelse med gällande svensk standard.

Det anges också i standarden att säljaren av lekredskapen skall tillhandahålla anvisningar om hur ett korrekt underhåll av redskapet skall utföras samt vem som tillverkat redskapet, tillverkningsår, namn och artikelnummer på redskapet.

Med ägande följer ansvar

Att äga en lekplats innebär att man har ett juridiskt ansvar både gentemot allmänheten samt mot de som går på skolan eller förskolan där lekplatsen finns. Det är markägaren som är ansvarig för lekplatsen som ska se till att hålla sin lekplats i gott skick samt blir juridiskt ansvarig om någon kommer till skada på området.

Plan och Bygglagen samt Boverkets Byggregler

Enligt Plan och bygglagen (2010:900) ska en obebyggd tomt ordnas så att risken för olycksfall begränsas samt att personer med funktionshinder ska komma fram till byggnadsverk och på annat sätt använda tomt. Lekplatser och fasta anordningar på lekplatser ska underhållas så att risken för olycksfall begränsas.

Enligt Boverkets Byggregler (BBR) ska luckor, galler, trallar och dylikt utanför byggnader där barn vistas, utformas så att de inte kan lyftas av barn och så att risken för personskador begränsas.

Vidare menar BBR att fasta lekredskap ska anordnas så att risken för personskada begränsas. Underlaget till gungor, klätterställningar och dylika lekredskap ska vara stötdämpande och i övrigt så utformat att risken för personskador vid en olycka begränsas.

Det är upp till markägaren/fastighetsägaren eller det bolag som fastighetsägaren har avtal med att bedöma vad som innebär en risk för allmänheten på lekplatsen. Fortløpande tillsyn och underhåll av lekplatser och fasta ordningar på lekplatser skall utövas för att minimera olycksrisken.

Markägaren/ fastighetsägaren för respektive lekplats bör säkerställa att det finns en drift- och underhållsplan för varje enskilt objekt/ lekplats.

Fastighetsägarens ansvar

En fastighetsägare med tillhörande lekplats har ett ansvar som kan delas in i tre rubriker:

- Skadeståndsansvar
- Straffansvar
- Övrigt ansvar

Skadeståndsansvaret innebär att det fastighetsägande bolaget drabbas och som huvudregel gäller att de anställda går fria. Det är ofta möjligt att försäkra sig mot ett eventuellt skadestånd genom att ta en ansvarsförsäkring.

För att det ska finnas ett skadeståndsansvar ska fastighetsägaren, genom vårdslöshet, ha underlåtit att agera när det funnits en skyldighet att göra så. Det ska vidare finnas ett orsakssamband mellan underlåtenheten att agera samt den skada som uppstått.

En fastighetsägares straffansvar drabbar, till skillnad från skadeståndsansvaret, fysiska individer. Det innebär att ledning och anställda i ett bolag kan straffas. Straffansvar regleras i såväl generell lagstiftning som Brottsbalken liksom i specialförfattningar liksom Miljöbalken. Det är inte möjligt att försäkra sig mot straffansvar.

Under övrigt ansvar faller ansvar på annan grund, till exempel bestämmelser om vite eller företagsbot.

Kontroll av leksaksredskap

För att undvika påföljder av karaktärerna ovan har regelbunden tillsyn, kontroll och besiktning införts i Europa-standard och är applicerbara för personer som ansvarar för en lekplats.

Enligt Europa-standard ska de anvisningar som är obligatoriska för samtliga lekredskap innehålla uppgifter om lämpliga intervaller för kontroller av redskapen. Dessa uppgifter finns oftast med även i de kataloger tillverkaren tillhandahåller.

Kontrollerna delas upp i tre delar:

- Säkerhetsbesiktning
- Funktionskontroll
- Rutinmässig visuell kontroll

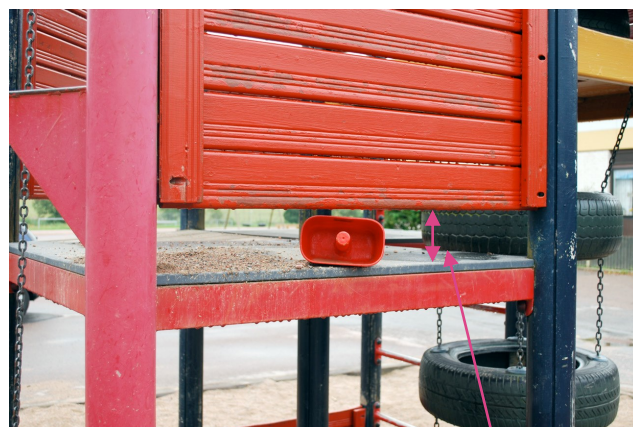
Utrymmen där huvud och hals kan fastna.

Utrymme där fingrar kan fastna.

Fallutrymme för snävt.

Utrymmen där huvud och hals kan fastna.

Säkerhetsbesiktning

Besiktningen rekommenderas att enligt Europa-standard utföras en gång om året och innehålla ett protokoll med felidentifiering, riskanalys och felklassning, ofta med fotodokumentation, där samtliga brister noteras och rangordnas efter allvarlighetsgrad som A, B respektive C-fel. Vidare ska besiktningen utföras av en person med tillräcklig kompetens inom fackområdet för ett korrekt utförande.

I protokollet noteras samtliga anmärkningar, från utstickande spikar och träflisor till farliga huvudmått eller liknande. Anmärkningarna rangordnas efter farlighetsgrad. Ett exempel på detta kan vara att det inte finns tillräckligt med fallutrymme runt lekredskapet utan att en sarg eller annat redskap inkräktar på fallutrymmet.

Tomas Bergstrand är oberoende besiktningsman på Svensk Markservice. Fastighetsägare anlitar Tomas för att besiktiga deras lekplatser. Tomas beskriver fördelen för fastighetsägarna med detta: "Efter genomförd besiktning får beställaren en lätthanterlig dokumentation över besiktningen, där cirka 40 bilder är inkluderade. På det viset ser beställaren, som ofta är fastighetsägaren, enkelt vad som måste åtgärdas på lekplatsen. Fastighetsägaren kan använda denna rapport i sitt beslutsfattande".

Funktionskontroll

Funktionskontrollen bör utföras med ett intervall om 1 till 3 månader enligt tillverkarens anvisningar.

Kontrollen ska utföras av en person med tillräcklig kompetens inom fackområdet och har som syfte att kontrollera att den funktion som detaljerna på ett lekredskap är tänkt att ha också fungerar utan problem. Ett exempel på detta kan vara att gunglederna som sitter förankrade i överliggaren på gungorna inte har fastnat eller att slitaget på infästningarna inte är för stort.

Rutinmässig visuell kontroll

Rutinmässig visuell kontroll ska utföras enligt tillverkarens anvisningar. Denna kontroll utförs för att fastighetsägaren kontinuerligt skall ha uppsikt på lekredskapen för att snabbt hitta avvikelser eller felaktigheter. Ofta sker kontrollen ihop med utförandet av andra arbetsuppgifter på platsen.

Ett exempel på denna tillsyn är att papperskorgar ska tömmas eller gräset ska klippas vid sidan om lekplatsen att då ansvarig person också stannar upp och ser över lekplatsen och redskapen och undersöker att inget hänger snett eller ser annorlunda ut.

Sammanfattning

- **Att äga en lekplats innebär ett stort ansvar för att ingen olycka ska ske på grund av brist som du som fastighetsägare hade kunnat och, enligt Europa-standard, är skyldig att åtgärda.**
- **För att kunna genomföra de besiktningar som du enligt Europa-standard bör utföra på din lekplats krävs det att du har erforderlig kompetens under noggrant iakttagande av tillverkarens anvisningar. Om besiktning och rutinmässig visuell kontroll inte skett enligt Europa-standard kan påföljderna bli skadeståndsansvar och straffansvar.**
- **För den enskilde fastighetsägaren kan det vara en enkelhet och en trygghet att anlita en helhetsleverantör som både kan ta hand om skötsel av grönområden och har oberoende certifierade besiktningsmän. Svensk Markservice har den specialistkompetens inom all markskötsel och grönområden och har även oberoende certifierade besiktningsmän som kan hand om din utemiljö.**

Plan och bygglagen (2010:900) 8 kap.

9 § En obebyggd tomt som ska bebyggas ska ordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. Tomten ska ordnas så att

1. naturförutsättningarna så långt möjligt tas till vara,
2. betydande olägenheter för omgivningen eller trafiken inte uppkommer,
3. det finns en lämpligt belägen utfart eller annan utgång från tomten samt anordningar som medger nödvändiga transporter och tillgodoser kravet på framkomlighet för utryckningsfordon,
4. det på tomten eller i närheten av den i skälig utsträckning finns lämpligt utrymme för parkering, lastning och lossning av fordon,
5. personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna komma fram till byggnadsverk och på annat sätt använda tomten, om det med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt inte är orimligt, och
6. risken för olycksfall begränsas.

15 § En tomt ska hållas i vårdat skick och skötas så att risken för olycksfall begränsas och betydande olägenheter för omgivningen och för trafiken inte uppkommer.

Om det på tomten finns en anordning som är avsedd att uppfylla kraven i 9 §, ska den i skälig utsträckning hållas i sådant skick att den fyller sitt ändamål. Lekplatser och fasta anordningar på lekplatser ska underhållas så att risken för olycksfall begränsas.

Byggnadsnämnden får besluta att det ska planteras på tomten och att befintlig växtlighet på tomten ska bevaras, om det behövs för att uppfylla kraven i första stycket.

16 § Det som gäller i fråga om vård och skötsel av en tomt enligt 15 § ska i skälig utsträckning också tillämpas på allmänna platser och på områden för andra anläggningar än byggnader.

Boverkets Byggregler 8 kap.

8:92 Skydd av öppningar i marken på tomter

Om det finns öppningar i eller vid ytor som är avsedda att gå på ska öppningarna vara täckta av luckor, galler, trallar eller andra lämpliga skyddsanordningar. Öppningarna kan också avgränsas med skyddsräcken eller dylikt. Utanför byggnader där barn kan vistas ska luckor, galler, trallar och dylikt utformas så att de inte kan lyftas av barn och så att risken för personskador begränsas.

8:93 Skydd mot olyckor vid fasta lekredskap på tomter

Fasta lekredskap ska anordnas så att risken för personskador begränsas. Underlaget till gungor, klätterställningar och dylika lekredskap ska vara stötdämpande och i övrigt så utformat att risken för personskador vid en olycka begränsas.

Ordningslagen (SFS1993:1617)

3 kap 5§

Brunnar och bassänger och liknande anläggningar skall vara försedda med de säkerhetsanordningar som behövs med hänsyn

till anläggningarnas belägenhet och beskaffenhet. Behovet av att säkerhetsanordningen ger ett tillräckligt skydd mot olyckor med barn skall särskilt beaktas.

Om Svensk Markservice

Svensk Markservice sköter, utvecklar och anlägger utemiljöer på ett effektivt och kundnära sätt. Våra kunder kan lita sig mot oss. Vi har funnits i 25 år och kommer att finnas länge till. Vi tar ansvar i alla led av det vi gör. Vi har ordning och reda i vår verksamhet. Vi vågar säga att vi levererar på det vi kommit överens om, till hundra procent.

Under högsäsong är vi över 1 100 anställda, från norr till söder. Bland dessa finns trädgårdsarbetare, markanläggare, snöröjare, landskapsingenjörer, trädgårdsmästare, arborister och mycket mer.

Tillsammans kan vi ta hand om alla uppdrag, så väl stora som små. Att möta – och till och med överträffa – våra kunders förväntningar är helt centralt för oss.

Våra medarbetare förstår kundernas verksamhet och bryr sig om deras situation. Det gör att vi kan lösa problem redan innan de uppstår. Om det oväntade ändå skulle inträffa kan vi snabbt mobilisera.

Vi ingår sedan 2010 i Nalka Invest (tidigare Inter IKEA Investments) portfölj i koncernen ingår också bemaningsföretaget Svensk Markservice Resurs samt Vivaldi Transport.

Vill du veta mer om lekplatsbesiktning?

Kontakt: Leif Karlsson

Telefon: 031 – 336 13 91

E-mail: leif.karlsson@svenskmarkservice.se

Kontakta Svensk Markservice

Telefon: 08 – 623 33 00

E-mail: info@svenskmarkservice.se

Webb: www.svenskmarkservice.se

